

การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำ จริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี

Buddhist Monks' Self Awareness on Social Responsibility in Leading Ethics to the Community in Chon Buri

บุญรอด บุญเกิด*, PH.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี เป็นรายด้าน และเปรียบเทียบระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษา และฐานะของพระสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๖๖ รูป ได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี มาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๓๔ ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .๒๕ - .๘๘ และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .๙๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง

* อาจารย์ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา; คณะบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

๒. พระสงฆ์ที่อายุพรรษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่อายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไปมีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่อายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่อายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๓. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามฐานะของพระสงฆ์โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์มีฐานะที่เป็นเจ้าอาวาสมีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นพระลูกวัด ยกเว้นด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำหลัก: การรับรู้ตนเอง, ความรับผิดชอบต่อสังคม, พระสงฆ์

Abstract

This research aims to study the level of Buddhist monks' self awareness on social responsibility in leading Ethics to the community in Chonburi, and to compare the level of Buddhist monks' self awareness on social responsibility in leading ethics to the community in Chonburi classified by the length of periods in monkhood, and monk's ranks. The samples were the 366 Buddhist monks from Mahanikaya in Chonburi. Stratified random sampling was used. The equipment used in this research was the questionnaire on the level of Buddhist monks' self awareness on social responsibility in leading ethics to the community in Chonburi. The questionnaire consisted of 38 items. The item discrimination ranged from .25-.88. The reliability of the questionnaire was .96. The statistic tools used were mean, standard deviation, One-way ANOVA, and t-test.

The results revealed as follows:

1. The Buddhist monks in Chonburi had the level of self awareness on social responsibility in leading ethics to the community in Chonburi as a whole in high level. When it was classified by aspects, it was found that the aspect of passing on knowledge to people was in moderate level, the aspect of being a role model was in high level, the aspect of solving social problems and the aspect of mental sanctuary was in moderate level.

2. The Buddhist monks with different length of the periods of monkhood gained different level of self awareness on social responsibility in leading ethics to the community in Chonburi as a whole and by aspect with the statistical significance of .05. The Buddhist monks who have been in monkhood for more than 10 years have higher level of self awareness than those who have been in monkhood for less than 5 years, and those who have been in monkhood up to 5 years but less than 10 years.

3. The levels of Buddhist monks' self awareness on social responsibility in leading ethics to the community in Chonburi were different with the statistical significance of .05, when the monks were classified by monk's ranks as a whole and by aspect. The Buddhist monks ranked as abbots have higher level of self awareness than the monks ranks as subordinates. However, the aspect of being a role model gained the difference without the statistical significance.

Keywords: Self Awareness, Social Responsibility, Buddhist Monk

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ตลอดจนการเคลื่อนไหวเข้ามาของอารยธรรมตะวันตก สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อค่านิยม คุณธรรมของบุคคลในสังคมอย่างกว้างขวาง เกิดการสร้างค่านิยมทั้งแบบวัตถุนิยมและค่านิยมแบบบริโภคนิยมให้กับบุคคล ทำให้บุคคลในสังคมละเลยสิ่งที่ดีงามที่มีอยู่ในสังคมไทยดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ หลักคำสอนในการดำเนินชีวิตที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาที่เป็นนามธรรม จึงนำมาซึ่งปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมาย เช่น เมื่อต้องการรถราคาแพง ๆ ในระยะเวลาสั้น ก็จะต้องใช้วิธีหาเงินทางลัด โดยการขายยาบ้า หรือทำการทุจริต เป็นต้น

ที่มาของสภาพปัญหาทางสังคมดังกล่าว เกิดจากการย่อหย่อนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทย ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ หากสามารถปลูกฝังให้คนคุณธรรมและจริยธรรมเกิดขึ้นในจิตใจประชาชนแล้วเขาเหล่านั้นก็จะสามารถปฏิบัติตนและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังคำกล่าวที่ว่า จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว คือ ถ้าจิตคิดแต่สิ่งที่ดี ๆ การแสดงทางกายก็พลอยดีไปด้วย ก็คือ จะทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติตนหรือทำตนเป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติได้ การที่ประชาชนยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักปฏิบัติแล้ว ก็สามารถที่จะ

นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคมได้อย่างยั่งยืนโดยเฉพาะในยุคที่สังคมกำลังเกิดวิกฤตการณ์อยู่ในขณะนี้ ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในสังคมให้มากขึ้นเพื่อลดวิกฤตของสังคมลง สำหรับทุก ๆ คน ทุก ๆ ฝ่าย และทุก ๆ หน่วยงาน ต้องให้ความร่วมมือกัน ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ให้เพิ่มขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมได้แบบยั่งยืน

สถาบันที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม คือ สถาบันครอบครัว ได้แก่ บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมแล้ว นอกจากนี้ยังมีอีกสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่หลักในการเผยแผ่คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยตรง คือ พระสงฆ์ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ นับว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างหนึ่งที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติ และการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของพระสงฆ์ ก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์, ๒๕๒๔, หน้า ๘๖-๘๗)

สำหรับในจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่เป็นทั้งแหล่งอุตสาหกรรมและแหล่งการท่องเที่ยว มีผู้คนจำนวนมาก ทั้งที่เป็นคนไทย และเป็นชาวต่างชาติ ต่างก็หลั่งไหลเข้ามาเพื่อมาประกอบอาชีพและเข้ามาในรูปแบบของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของผู้คน ประกอบกับมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น การลักขโมย การปล้น ฆ่าชิงทรัพย์ ตามมามากมาย ด้วยจังหวัดชลบุรีเองนั้นถือว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดทั้งที่เป็นฝ่ายมหานิกายและฝ่ายธรรมยุต วัดหลวง วัดราษฎร์ และรวมถึงมีสำนักสงฆ์อีกเป็นจำนวนมาก มีจำนวนพระสงฆ์รวม ๔,๒๒๔ รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓) ซึ่งนับว่ามีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีจะเป็นผู้นำเอาจริยธรรมเข้าไปสู่สังคม สู่ชุมชนในท้องถิ่นของจังหวัด เพื่อช่วยกล่อมเกลาคิดใจ เผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้าให้กับประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นได้นำไปประยุกต์ใช้เสมือนหนึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมอีกประการหนึ่งของพระสงฆ์

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะพระสงฆ์ทางฝ่ายมหานิกาย เพราะเป็นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้งในด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน การทำตัวเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน การช่วยคิด การแก้ปัญหาสังคม การเป็นที่พึ่งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อจะได้ทราบว่าพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในจังหวัดชลบุรีนั้นมีการรับรู้ตนเองอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะได้นำผลการวิจัยไปสู่การพัฒนาบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมของพระสงฆ์ในจังหวัดเพื่อเป็นการนำจริยธรรมไปสู่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี เป็นรายด้าน
๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษา และฐานะของพระสงฆ์

สมมติฐานการวิจัย

พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาและฐานะต่างกัน มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี ๔ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน
๒. ด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน
๓. ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม
๔. ด้านการเป็นที่พึ่งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ประชากร คือ พระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๔,๒๒๘ รูป

๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๖๖ รูป ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .๐๕ ของยามาเน (Yamane, 1970, pp.580 - 581)

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี มาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๓๔ ข้อ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุพรรษา และฐานะของพระสงฆ์ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

๒. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (X) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

๓. เปรียบเทียบระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ฐานะของพระสงฆ์ ใช้การทดสอบค่าที (t - test)

ผลสรุประดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี ได้ดังนี้

๑. พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

๑.๑ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ การแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระและเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นผู้อบรมประชาชนในชุมชนเพื่อให้มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นผู้แนะนำสั่งสอนและสร้างจิตสำนึกนำไปสู่ทางแห่งความพ้นทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจให้แก่ประชาชน

๑.๒ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม เป็นผู้ดำรงตนโดยปราศจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ เป็นผู้ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๑.๓ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้ช่วยกล่อมเกลาคูณให้รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ร่วมสนับสนุนการแก้ปัญหา ยาเสพติดในชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม

๑.๔ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการเป็นที่พึ่งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้ให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีอันเกี่ยวกับชีวิต เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้กับประชาชนในชุมชน เป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อประชาชนที่มีความเดือดร้อนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

๒. พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก

๓. พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน อยู่ในระดับมาก

๔. พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง

๕. พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕

๖. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ โดยรวมพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๖.๑. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๖.๒. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ ด้านการเป็นแบบอย่างในการ

ประเพณีปฏิบัติตน พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๖.๓ ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๖.๔ ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุพรรษาของพระสงฆ์ ด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไป มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา

๗. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามฐานะของพระสงฆ์โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นเจ้าอาวาสมีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นพระลูกวัด ยกเว้นด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความผูกพันกับชุมชนและความรับผิดชอบต่อทั้ง ๔ ด้านนั้นก็เป็นบทบาทหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่ควรปฏิบัติ และได้ปฏิบัติอยู่แล้วในการดำเนินชีวิตในเพศบรรพชิต สอดคล้องกับที่พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต, ๒๕๓๐, หน้า ๑๙๔-๑๙๕) ได้กล่าวไว้ว่า ตามหลักทางพระพุทธศาสนาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ออกเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมสงฆ์ ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเอง และ (๒) ความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ และสอดคล้องกับที่ จํานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (๒๕๓๐, หน้า ๓๓๗) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพประชากรไว้ ๓ ประการ คือ (๑) การสร้างคนให้ได้รับการศึกษา (๒) การสร้างคนให้มีคุณธรรม การอบรมสั่งสอนคนให้มีคุณธรรมเป็นหน้าที่หลักของสถาบันสงฆ์ (๓) และเสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน พัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาอาชีพ

ผลการวิจัยนี้เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นว่าด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากกว่าด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน มากกว่าด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม และมากกว่าด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ซึ่งอาจเป็นเพราะพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติของศาสนา ปฏิบัติตามพระวินัยที่มีถึง ๒๒๗ ข้อ อันเป็นเหมือนระเบียบปฏิบัติที่ทำให้พระสงฆ์มีวัตรปฏิบัติที่งดงาม จึงมีระดับการรับรู้ตนเองในด้านนี้สูงกว่าด้านอื่น ๆ

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้

๑.๑ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ แสดงเทศนาธรรมในวันพระและเทศกาลวันสำคัญให้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นผู้อบรมประชาชนในชุมชนเพื่อให้มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นผู้แนะนำสั่งสอนและสร้างจิตสำนึกนำไปสู่ทางแห่งความพ้นทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจให้แก่ประชาชน สอดคล้องกับที่ สิทธิ บุตรอินทร์ (๒๕๓๓, หน้า ๙๓) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ไว้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมคือ การแนะนำสั่งสอน และสร้างจิตสำนึกนำทางสู่ความพ้นทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่า เป็นผู้ฝึกฝนให้พัฒนามี

วิสัยแห่งการพัฒนาไปอย่างสูงสุดโดยอาศัยการศึกษาอบรม หมายความว่า พระสงฆ์นั้นเป็นผู้นำในการฝึกอบรมประชาชนให้มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) จนประชาชนสามารถนำไปพัฒนาตนเองสู่ขั้นสูงสุดของการดำเนินชีวิต คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพระสงฆ์ควรปฏิบัติในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ประชาชนจะได้รู้และตระหนักถึงความผิชอบชั่วดีภายใต้การพัฒนาของสังคมที่มีแต่การแก่งแย่งแข่งขันกัน บทบาทนี้จึงเป็นเรื่องที่พระสงฆ์จะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยพัฒนาสังคมให้น่าอยู่มากขึ้น

๑.๒ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม เป็นผู้ดำรงตนโดยปราศจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ เป็นผู้ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพระพุทธานั้นมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อในผลของการกระทำ คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และพระสงฆ์นั้นเป็นผู้ที่สั่งสอนประชาชนให้มีศีล อย่างน้อยคือ ศีล ๕ จึงต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชน ทั้งในเรื่องการดำรงตนโดยปราศจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ และดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๑.๓ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้ช่วยกล่อมเกลาคูณให้รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ร่วมสนับสนุนการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระสงฆ์นอกจากจะเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว การช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สถาบันและหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ควรให้การสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนได้ช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นให้มากขึ้น ทั้งในการกล่อมเกลาคูณให้รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม โดยยึดเอาหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทางหลักในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจในหลักธรรมเหล่านี้เป็นอย่างดี ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน และประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม ก็จะทำให้ประชาชนกับพระสงฆ์มีความผูกพันกันมากขึ้น จากผลการวิจัยที่พบว่า ในด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าสังคมในปัจจุบันคนส่วนใหญ่มองว่า การช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมนั้น ไม่ใช่หน้าที่หลักของพระสงฆ์ แต่เป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนหรือภาครัฐมากกว่า จึงทำให้ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคมอยู่ในระดับที่น้อยกว่าในด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน

๑.๔ พระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ในด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ เป็นผู้ให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีอันเกี่ยวกับชีวิต เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้กับประชาชนในชุมชน เป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อประชาชนที่มีความเดือดร้อนทั้งกายและใจ สอดคล้องกับที่ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (๒๕๓๐ อ้างถึงใน พระมหาบุญมี ท่าโท, ๒๕๕๑, หน้า ๔๕) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ว่า จะต้องประกอบด้วยบทบาท ดังนี้คือ (๑) การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ (๒) เป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจ (๓) การให้คำแนะนำปรึกษาด้านอื่น ๆ เท่าที่ทำได้ (๔) ในสังคมที่กำลังพัฒนาเมื่อชาวบ้านที่ไม่พร้อมจะช่วยตนเอง ถ้าได้พระเป็นผู้นำท้องถิ่นที่เตรียมตัวพร้อมเป็นศูนย์กลางจะเป็นผู้ชี้ช่องในการนำท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญใหม่ ๆ (๕) การสงเคราะห์ทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญในศาสนาทั้งหลาย และยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่สำหรับประชาชนทั่วไป แม้ที่เป็นพุทธศาสนิกชนในฐานะที่เป็นเครื่องปลอบประโลมใจสืบเนื่องมาจากความเห็นลึบของชีวิตอย่างที่บ้านท่านเรียกว่า การบำรุงขวัญ อันได้แก่บทบาทประเภทพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ชีวิตของประชาชนทุกคนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องและพึ่งพาพระสงฆ์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะเมื่อยามที่เกิดความทุกข์ก็จะหันหน้าเข้าวัด จึงทำให้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนเสมอมา จากผลการวิจัยที่พบว่า ในด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจยังอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันพระสงฆ์ได้แสดงบทบาทด้านนี้ต่อชุมชนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน จึงทำให้ประชาชนมองพระสงฆ์เป็นเพียงสัญลักษณ์หรือผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

๒. พระสงฆ์ที่อายุพรรษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๑๐ พรรษาขึ้นไปมีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาไม่เกิน ๕ พรรษา และพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาเกิน ๕ พรรษา แต่ไม่เกิน ๑๐ พรรษา ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างนี้อาจเนื่องมาจากพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากส่วนใหญ่มักมีตำแหน่งด้านการบริหาร และเป็นที่รู้จักของประชาชนเป็นอย่างดี ประกอบกับได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนมานานพอสมควร มีเวลาและโอกาสในการปฏิบัติมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาน้อย ๆ การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม และด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากย่อมสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาน้อย

๓. ระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี จำแนกตามฐานะของพระสงฆ์โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างน้อยยี่สิบห้าข้อทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นเจ้าอาวาสมีระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นพระลูกวัด ยกเว้นด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความแตกต่างกันของฐานะภาพของพระสงฆ์ต่อระดับการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนนั้นไม่แตกต่างกันในด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง เพราะพระสงฆ์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัดก็ต้องประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนที่มียุติในพระวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดทั้งสิ้น จึงทำให้วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ทุกรูปในพระพุทธศาสนาตรงตาม ส่วนในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม และด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความแตกต่างกันระหว่างพระที่เป็นเจ้าอาวาสกับพระลูกวัด ก็เพราะพระที่เป็นเจ้าอาวาสมีวุฒิภาวะ วุฒิการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนมากกว่า เมื่อพระที่เป็นเจ้าอาวาสแนะนำสั่งสอนสิ่งใดไปก็จะเป็นที่ยอมรับของประชาชน จึงทำให้บทบาทดังกล่าวไปอยู่ที่พระที่เป็นเจ้าอาวาสมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดชลบุรี เพื่อให้มีประโยชน์สำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ควรมีการส่งเสริมพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นพระลูกวัด ให้ได้มีบทบาทและโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน ด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน ด้านการช่วยคิดและแก้ปัญหาสังคม และด้านการเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้มากขึ้น เช่น การนิมนต์พระสงฆ์ที่เป็นพระลูกวัดมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือบรรยายในชุมชนสมาคมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มบทบาทให้พระลูกวัดได้มีโอกาสนำการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น และเนื่องจากพระสงฆ์ที่เป็นพระลูกวัดนั้นเป็นประชากรสงฆ์หนุ่มมากในพระพุทธศาสนา หากได้มีบทบาทในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนมากก็จะทำให้ประชาชนในชุมชน ตลอดจนสังคมได้รับประโยชน์ ซึ่งทั้งนี้ก็ควรพัฒนาควบคู่กับการให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อที่จะทำให้พระลูกวัดที่มีการศึกษาจะได้นำเอาจริยธรรมสู่ชุมชนได้อย่างถูกต้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

๒. ควรสร้างความตระหนักในพระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ที่มีฐานะเป็นเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัด ไม่ควรมีอายุพรรษามากหรือน้อยให้เห็นความสำคัญของการนำจริยธรรมสู่ชุมชนเสมือนเป็นความรับผิดชอบอย่างหนึ่งที่ควรรับผิดชอบต่อสังคม โดยผ่านกระบวนการศึกษาโดยให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาการรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำจริยธรรมสู่ชุมชนของพระสงฆ์ในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อจะได้เห็นระดับการรับรู้ตนเองของพระสงฆ์ไทย และควรศึกษารูปแบบการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ไทย อันเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคคลและสังคมมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (๒๕๓๐). แนวคิดเชิงพุทธเกี่ยวกับการพัฒนาประชากร: สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- ชำเลือง วุฒิจันทร์. (๒๕๒๔). คุณธรรมและจริยธรรม: หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พระเทพเวที, (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๓๐). จริยธรรมกับชีวิต. พระนครศรีอยุธยา: ศูนย์ประสานงานจริยศึกษา มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา.
- พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (๒๕๓๐). การพัฒนาคน. ใน พระมหาบุญมี ทำโท. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๒๕๕๓). จำนวนพระภิกษุ-สามเณรทั่วประเทศ. วันที่สืบค้น ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔, จาก http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=921:2010-10-07-11-33-40&catid=77:2009-07-14-14-27-10&Itemid=381
- สิทธิ์ บุตรอินทร์. (๒๕๓๓). พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Yamane, T. (1970). *Statistics : An introductory analysis* (2nd ed). New York: Haper & Row.